

EMBEDSREGNSKAB

2017

Indholdsfortegnelse	Side
1. Højesteret og retssagerne	2
1.1. Indkomne sager	2
1.2. Afsluttede sager	3
1.3. Sagsbehandlingen	3
1.3.1. Civile anker	4
1.3.2. Straffeanker	7
1.3.3. Kæresager og andragender	7
2. Højesterets andre opgaver	7
2.1. Den Særlige Klageret, råd og nævn mv.	7
2.2. Internationalt samarbejde og besøg	8
2.3. Øvrig informationsvirksomhed	9
3. Højesteret og rettens medarbejdere	10
3.1. Årsværk	10
4. Indsatsområder i 2017	10
5. Forventninger til 2018	11
6. Udvalgte afgørelser fra 2017	12

1. Højesteret og retssagerne

Højesteret har som den øverste retsinstans for Danmark, Grønland og Færøerne en særlig rolle i samfundet.

Højesteret behandler alle sagstyper, og Højesterets arbejdsform adskiller sig væsentligt fra de øvrige domstoles. Der er f.eks. ikke umiddelbar bevisførelse i form af parts- eller vidneforklaringer i retten, og Højesteret foretager i straffesager ikke bevisbedømmelse.

Dette afsnit indeholder oplysninger om og kommentarer til sagstilgangen, sagsbehandlingsformer, gennemløbstider, udfaldet af de behandlede civile ankesager mv.

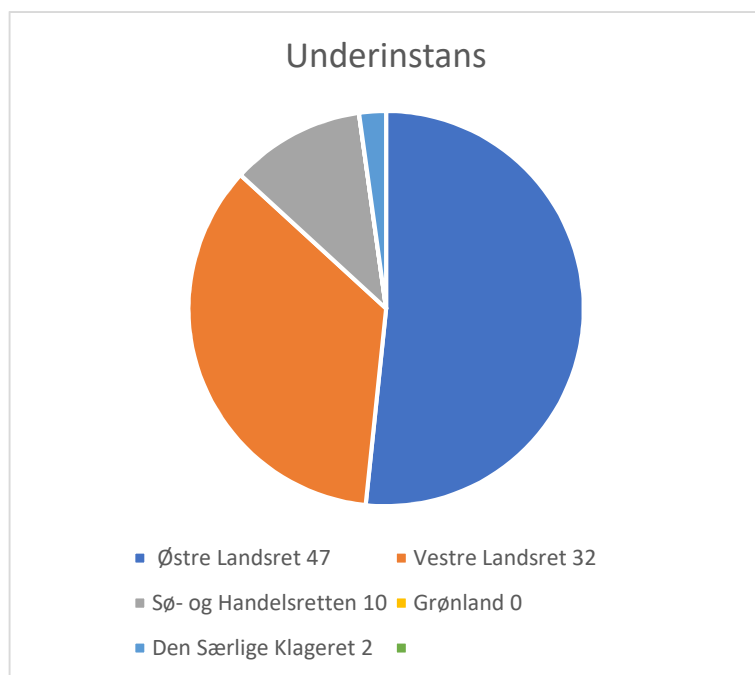
1.1. Indkomne sager

Tabel 1 Indkomne sager - sagstyper

Sagstype/år	2014	2015	2016	2017
Civile anker	85	90	106	91
Straffeanker	14	27	17	25
Civile kærer	72	67	80	62
Straffekærer	31	22	51	18
Andragender	66	73	62	62
I alt	268	279	316	258

Tabel 2 Højesteret som 2. og 3. instans i civile ankesager

Instans/år	2014	2015	2016	2017
2. instans fra landsretterne	34	34	44	28
2. instans fra Sø- og Handelsretten	11	10	6	10
2. instans fra Den Særlige Klageret	4	5	4	2
3. instanssager	36	41	52	51
I alt	85	90	106	91

Afgørelser fra Færøerne indbringes for Østre Landsret som anden instans og kan med procesbevilling indbringes for Højesteret. Af de sager, der i 2017 blev indbragt fra Østre Landsret, var ingen anlagt ved Retten på Færøerne.

Af de 10 sager, hvor Sø- og Handelsrettens dom blev indbragt for Højesteret, admitterede Højesteret anken i 4 sager, en sag blev hævet og 3 blev afvist. 2 sager er fortsat under behandling. De 4 admitterede sager er omtalt i Højesterets afgørelsesdatabase (via www.hoejesteret.dk.) under sagsnumrene 40/2017, 41/2017, 124/2017 og 171/2017.

Antallet af indkomne civile anker lå i 2017 noget lavere end i 2016. Det var antallet af 2. instanssager og kæremål, der faldt. Antallet af straffeanker steg, mens antallet af kæremål i straffesager faldt markant. Antal og udvikling ses i Tabel 1 og 2.

1.2. Afsluttede sager

Tabel 3 Afgjorte sager

Sagstype/år	2014	2015	2016	2017
Civile anker	152	117	88	105
Straffeanker	12	17	26	20
Civile kærer	58	73	66	72
Straffekærer	26	27	35	33
Andragender	68	71	61	59
I alt	316	305	276	289

De afsluttede sager, der fremgår af Tabel 3, er afgjort ved dom, kendelse eller beslutning. Højesteret afgjorde flere civile anker og kæremål i 2017 end i 2016, og der blev afgjort flere, end der indkom. Ud over disse sager blev et antal sager afsluttet uden, at der blev truffet en afgørelse af retten, typisk fordi de blev hævet af den part, der havde indbragt sagen, eller fordi de bortfaldt på grund af manglende betaling af retsafgift. Se Tabel 4. Hæves en sag på et sent tidspunkt, kan der have været foretaget ressourcekrævende sagsbehandling, f.eks. afklaring af tvister eller bevisoptagelser. Se herom i afsnit 2. Antallet af sager med disse afslutningsformer har været stabilt de senere år. Højesteret afgjorde færre straffeanker i 2017 end i 2016, men nogenlunde det samme antal straffekæremål. For straffesagernes vedkommende blev der i 2017 ligeledes afgjort flere sager, end der indkom.

Højesteret havde ultimo 2017 en samlet sagsbeholdning på 109 verserende sager, heraf 72 civile ankesager, 9 straffeanker, 20 civile kæremål, 4 straffekæremål og 4 andragender. Til sammenligning udgjorde sagsbeholdningen ultimo 2016 158.

Tabel 4 Hævede og bortfaldne sager

Sagstype/år	2014	2015	2016	2017
Civile anker	16	10	9	10
Straffeanker	0	1	1	2
Civile kærer	1	2	2	2
Straffekærer	0	2	1	1
Andragender	0	2	2	2
I alt	17	17	15	17

Tabel 5 Gennemløbstider opgjort i dage

	2014	2015	2016	2017
Civile ankesager				
Dom afsagt efter				
Hovedforhandling	611	516	382	345
skriftlig procedure	311	322	310	243
Alle civile ankesager	545	447	346	336
Straffeanker				
Dom afsagt efter hovedforhandling	115	146	194	116
Alle straffeanker	115	136	194	107
Kæresager og andragender				
Civile kæresager	84	121	144	121
Straffekæresager	81	137	86	110
Andragender	48	42	33	24
Alle kæremål og andragender	68	91	89	84

Et udpluk af afgørelser fra 2017 er omtalt sidst i dette embedsregnskab.

1.3. Sagsbehandlingen

Højesteret arbejder i to afdelinger samtidigt. Der er ingen forskel på, hvilken type sager der behandles i de to afdelinger, og dommerne roterer regelmæssigt mellem afdelingerne. Dommerne fordeles mellem de to afdelinger således, at der - bortset fra de to faste retsformænd - ikke er fast dommerbesætning i afdelingerne. I øvrigt er en dommer i en to-årig

periode formand for Procesbevillingsnævnet, og en dommer er i samme periode formand for Højesterets Anke- og Kæremålsudvalg (Ankeudvalget). Disse to dommere indgår ikke i fordelingen i afdelingerne.

Højesterets Ankeudvalg forestår *forberedelsen* af alle sagstyper, dog er det en særlig dommersammensætning, der tager stilling til anmodninger om tilladelse til anke til Højesteret af en dom fra Sø- og Handelsretten og kæresager om henvisning af en byretsdom til landsretten.

Ankeudvalget består af 3 dommere, der tager stilling til tvister under sagsforberedelsen, dvs. om eksempelvis fremsættelse af nye påstande og anbringender, indhentelse af supplerende oplysninger, herunder afhøring af vidner eller udmelding af syn og skøn, forelæggelse for EU-Domstolen eller Retslægerådet mv. Afgørelse træffes på grundlag af parternes skriftlige indlæg og en dommerfuldmægtigs skriftlige gennemgang af sagen og tvistepunkterne.

Såfremt Ankeudvalget tillader afhøring af parter eller vidner, foretages disse af den byret, hvor parterne eller vidnerne har hjemting, af Sø- og Handelsretten, hvis sagen er behandlet af denne ret i 1. instans, eller i Højesteret af en dommerfuldmægtig. I 2017 blev der gennemført 18 bevisoptagelser i Højesteret.

Under telefoniske retsmøder med parternes advokater drøftes sagens forberedelse og hovedforhandlingens varighed samt spørgsmålet om, hvorvidt sagen er egnet til skriftlig behandling. Herved sikres det, at der afsættes den nødvendige tid til hovedforhandlingen,

men heller ikke mere. Som udgangspunkt afsættes der 1 dag pr. sag til hovedforhandling. For at sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af den tid, der afsættes til hovedforhandlingen, anmodes advokaterne om inden hovedforhandlingen at udarbejde en tidsplan.

Tabel 6 Hovedforhandlingens varighed
(sambehandlede sager tæller kun én gang)

Antal/dage	2014	2015	2016	2017
Civile sager				
< 1	23	22	8	4
1	61	49	38	69
1 ½	3	6	8	2
2	6	7	4	3
2 ½	1	2		
3		1		
3 ½	1			
4				
Straffesager				
< 1	4	9	5	8
1	8	6	17	7
1 ½				1
2				
2 ½			1	

Ankeudvalgsformanden kan – også mod advokaternes indstilling – beslutte, at en sag skal behandles skriftligt.

1.3.1. Civile anker

Behandlingen af de civile anker tilrettelægges under et telefonisk retsmøde som beskrevet ovenfor. Det sker umiddelbart efter modtagelse af svarskrift. Det betyder, at omfanget af forberedelsen normalt ikke har stor indflydelse på, hvornår sagen hovedforhandles og afsluttes, bortset fra de tilfælde, hvor der skal ske forelæggelse for EU-Domstolen eller Retslægerådet eller foretages omfattende syn og skøn mv.

Hastende civile ankesager bliver berammet på reservede retsdage og har derfor en væsentligt kortere gennemløbstid. Ud over familieretlige sager, som ikke forekommer ofte, kan der f.eks. være behov for en hurtig behandling af sagstyper, hvor der i by- og landsretter er et stort antal sager af samme karakter, der afventer Højesterets stillingtagen, eller hvor der er behov for afklaring på et område af væsentlig samfundsmæssig betydning.

Dommerfuldmægtige yder som referendarer bistand til de førstvoterende dommere med at forberede votering og domsskrivning i de enkelte sager. Bistanden kan blandt andet bestå i undersøgelse af særlige spørgsmål, drøftelse af sagen og udarbejdelse af domsudkast. Ordningen er en værdifuld bistand til den førstvoterende og af stor betydning for dommerfuldmægtigenes uddannelse i Højesteret.

I de mundtlige *hovedforhandlinger* medvirker mindst 5 dommere. I særligt principielle sager og andre sager af særlig vigtighed kan retten bestemme, at der skal medvirke flere dommere. Forud for hovedforhandlingen har dommerne gennemgået sagen, den af parterne udfærdigede ekstrakt, parternes sammenfattende processkrifter samt parternes materialesamling. Dette forberedelsesarbejde er meget tidskrævende. Dommerne voterer dagen efter hovedforhandlingen eller eventuelt samme dag, hvis der er tid til det, og sagen ikke kræver yderligere forberedende refleksioner i lyset af advokaternes procedure under hovedforhandlingen.

Antallet af medvirkende dommere i de skriftligt behandlede ankesager er det samme som i de mundtligt behandlede. Dommernes forberedelse af disse sager svarer til forberedelsen af de mundtligt behandlede sager.

Tabel 7 Skriftligt behandlede civile ankesager

	2014	2015	2016	2017
Udgået til skriftlig behandling	33	13	22	30
Afsagte domme	25	16	13	16
Heraf mundtligt voteret	21	13	10	11

I de mundtligt voterede ankesager overværes dommernes votering af en dommerfuldmægtig, der udarbejder referat af voteringerne. Referaterne indsættes i voteringsprotokoller, der er et vigtigt arbejdsredskab for dommernes behandling af lignende sager senere.

Tabel 8 Udfaldet af civile ankesager

2017	Østre Landsret	Vestre Landsret	Sø- og Handelsretten	I alt
Stadfæstelse	35	24	2	61
I henhold til grundene	5	6	0	11
I de væsentlige i henhold til grundene	12	10	0	22
Med ny begrundelse	18	8	2	28
<i>I procent</i>	62,5	67	50	63,5
Omgørelse	21	12	2	35
<i>I procent</i>	37,5	33	50	36,5

Omgørelsesprocent	Østre Landsret	Vestre Landsret	Sø- og Handelsretten	I alt
2016	31	43	43	36
2015	39	31	33	36
2014	26	32	27	27

Hvis der aflyses mundtlige hovedforhandlinger, voteres der på de afsatte dage i sager, der efter drøftelse med parterne er udtaget til skriftlig behandling. Antallet af aflyste hovedforhandlinger har retten normalt ingen indflydelse på, idet aflysninger som regel skyldes, at sagerne hæves, eller at de må udsættes på grund af sygdom eller andre ekstraordinære omstændigheder.

Antallet af aflyste hovedforhandlinger har betydning for gennemløbstiden for de skriftligt behandlede ankesager. Skriftligt behandlede sager voteres også på de dage, som er reserveret til straffesager eller andre hastende sager, men hvor reservationen til sådanne sager ikke er blevet udnyttet.

I Tabel 5 ses de seneste års fald i gennemløbstiden, der nu nærmer sig et tilfredsstillende niveau. Den gennemsnitlige gennemløbstid for alle civile ankesager, der ikke har været forelagt EU-Domstolen, var i 2017 på 336 dage.

De civile ankesager, der i 2017 blev afsluttet med dom efter skriftlig procedure, har fortsat bidraget til at nedbringe den gennemsnitlige gennemløbstid, idet gennemløbstiden for disse i 2017 var 243 dage, mens gennemløbstidstiden for de mundtligt forhandlede sager var 345 dage. I 2017 blev 16 ankesager afgjort efter skriftlig procedure. Se tabel 7.

1.3.2. Straffeanker

I straffeankesager kan Højesteret tage stilling til fortolkning af de straffebestemmelser, som påstås overtrådt, straffens udmåling, om der foreligger formelle fejl ved behandlingen i de tidligere instanser, og om det faktiske forhold, tiltalen angår, med rette kan henføres under den lovbestemmelse, tiltalte påstås straffet efter. Højesteret kan derimod ikke tage stilling til, om beviserne er rigtigt bedømt.

Forberedelse af straffeanker med skriftveksling og bevisoptagelse er sjældent forekommende, men det sker, at spørgsmål af juridisk karakter skal afklares inden berømmelsen, f.eks. forelæggelse for EU-Domstolen. Hovedforhandling i straffeanker berammes umiddelbart efter, at rigsadvokatens ankemeddelelse er modtaget i forkyndt stand. Berømmelsen sker til en af de dage, der i forvejen er reserveret til straffesager, således at straffesager kan behandles hurtigt. Straffeanker afgøres kun på skriftligt grundlag, hvis parterne nedlægger samstemmende påstande.

Den gennemsnitlige gennemløbstid i 2017 for straffeankerne, hvori der blev afsagt dom, var 116 dage, hvilket er en nedbringelse i forhold til de to foregående år. Se Tabel 5. Højesterets mål er at nedbringe gennemløbstiden for straffeanker, således at den ikke overstiger 90 dage.

1.3.3. Kæresager og andragender

Kæresager, der er indbragt med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, er ofte komplekse og ressourcekrævende sager, der kan sammenlignes med de civile ankesager. En del kæresager behandles af 5 dommere og procederes og/eller voteres mundtligt, således at der må afsættes retsdage i afdelingerne til behandling. I 2017 blev 17 kæresager behandlet i en afdeling.

I 2017 faldt den gennemsnitlige gennemløbstid for civile kæresager til 121 dage, mens den gennemsnitlige gennemløbstid for straffe-kæresager steg til 110 dage. For andragender faldt den gennemsnitlige gennemløbstid til 24 dage. Således faldt den samlede gennemsnitlige gennemløbstid for alle kæresager og andragender til 84 dage. Det er Højesterets mål, at den gennemsnitlige gennemløbstid for kæresager og andragender ikke må overstige 90 dage.

2. Højesterets andre opgaver

Ud over behandlingen af retssagerne varetager Højesteret en række andre opgaver.

2.1. Den Særlige Klageret, råd og nævn mv.

Højesteretsdommerne varetager andre offentlige opgaver af generel betydning for retsplejen og domstolene. Formandsposten i Den Særlige Klageret og i en række råd og nævn bestrides af højesteretsdommere. Det

gælder således blandt andet Procesbevillingsnævnet, Domstolsstyrelsens bestyrelse, Dommerudnævnelsesrådet, Bibeskæftigelsesnævnet og Retsplejerådet.

Sekretariatsfunktionerne for Den Særlige Klageret og Bibeskæftigelsesnævnet varetages i henhold til retsplejelovens bestemmelser af Højesterets administration og med bistand fra Højesterets dommerfuldmægtige.

Den Særlige Klageret behandler anmodninger om genoptagelse af straffesager, klager over dommere og andre domstolsjurister og kæresager vedrørende forsvarerudelukkelse. Endvidere behandler Den Særlige Klageret sager om afskedigelse af dommere og om afskedigelse og uansøgt forflyttelse af andre domstolsjurister.

Oplysninger om Den Særlige Klagerets organisering, sagstyper og sagsantal findes på Den Særlige Klagerets hjemmeside.

Bibeskæftigelsesnævnet varetager tilladelses- og tilsynsopgaver i relation til dommeres løn- nede, faste bibeskæftigelse. Nævnet kan således godkende, at et fast indtægtsgivende hverv kan bestrides af en dommer, og en sådan tilladelse er nødvendig, når det ikke ved lov er bestemt, at hvervet skal bestrides af en dommer. Nævnet kan endvidere godkende, at hverv som medlem af et offentligt eller privat råd eller nævn må varetages af en dommer fra de overordnede retter, selv om det ikke ved lov er bestemt, at hvervet skal varetages af en sådan dommer. Nævnet modtager endvidere årlige indberetninger fra alle dommere vedrørende deres bibeskæftigelse.

Nævnet offentliggør hvert år en redegørelse for sin virksomhed og en oversigt over dom- mernes indtægtsgivende bibeskæftigelse. Re- degørelserne findes på nævnets hjemmeside.

I 2017 blev der valgt ny formand for *Rigsretten*. Højesteretspræsident Thomas Rørdam blev valgt som ny formand.

2.2. Internationalt samarbejde og besøg

Højesteret deltager i vidt omfang i internatio- nalt samarbejde, herunder i møder på nordisk og europæisk plan. Som et led i dette arbejde udarbejdes ofte redegørelser på engelsk om nationale retsforhold eller besvares spørge- skemaer til brug for efterfølgende drøftelser i internationale fora. Blandt de internationale møder i 2017, hvor repræsentanter for Højesteret har deltaget, ofte med forberedte indlæg, kan nævnes:

- Nordisk Juristmøde, afholdt i Finland
- Nordisk møde for højesteretspræsidenter, afholdt i København
- Nordisk administrationschefsmøde, af- holdt i Norge
- International juridisk konference, afholdt i Luxembourg
- International juridisk konference, afholdt i Tyskland
- International juridisk konference, afholdt i USA
- International konference om administrative forhold ved domstolene, afholdt i USA

Dommere fra Højesteret har virket som dom- mere ved Juridisk Diskussionsklubs processpil, ELSAs (European Law Students' Association) processpil samt Djøf og Danske Advokaters processpil, alle afholdt i København.

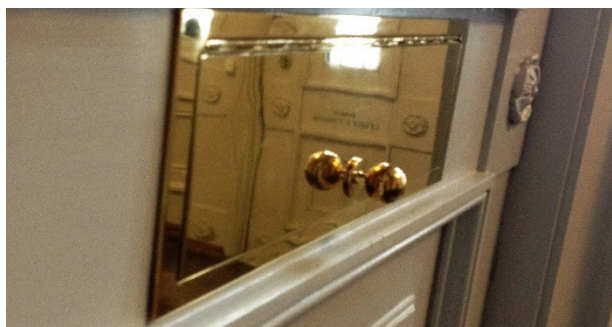
Højesteret har i 2017 modtaget en række besøg fra ind- og udland, hvor de besøgende blev orienteret om bl.a. Højesterets opgaver, historie, stilling over for regering og Folketing, det daglige arbejde i retten og om domstolsreformens betydning for Højesteret. Som eksempler på sådanne besøg kan nævnes:

- EU-Domstolens præsident
- Justitsministeren
- Medlemmer af Folketinget
- Canadas højesteretspræsident
- EU-Domstolens danske generaladvokat med delegation
- Delegation fra Norges Høyesterett
- Delegation fra De Forenede Arabiske Emirater
- Delegation fra Kinas Højesteret
- Delegation fra Egyptens Højesteret

Højesteret har endvidere modtaget besøg fra en række byretter og uddannelsesinstitutioner, bl.a. ELSA (European Law Students' Association) samt virksomheder, administrative myndigheder og ministerier.

I lighed med tidligere år har Højesteret modtaget besøg af dommere fra by- og landsretterne. Sådanne studiebesøg varer mellem 2 og 5 dage og omfatter overværelse af hovedforhandlinger, votering og domsskrivning samt orientering om Højesterets arbejdsform.

Højesteret deltog også i 2017 med åbent hus i Kulturnatten, hvor omkring 1.000 besøgende kunne følge de guidede rundvisninger.

2.3. Øvrig informationsvirksomhed

Som landets øverste domstol skal Højesteret sørge for retsenhed og bidrage til afklaring i tilfælde, hvor retstilstanden er uklar, og Højesteret har også et ansvar for retsudviklingen. Højesteret lægger stor vægt på åbenhed om rettens arbejde. Højesteret publicerer langt de fleste af sine domme og kendelser, som straks efter afsigelsen kan læses på Højesterets hjemmeside både i resumeform og i fuld længde (visse sager anonymiseres dog) på www.hoejesteret.dk under Seneste nyt. Det er endvidere muligt at søge på tidligere afgørelser i afgørelsesdatabasen. I ankesager offentliggøres tillige underinstansernes domme.

Højesterets hjemmeside og dens afgørelsesbase er velbesøgt. Fra 1. januar 2018 kan afgørelserne på hjemmesiden tillige tilgås fra Højesterets Twitterkonto.

Alle medarbejdergrupper deltager i Højesterets informationsvirksomhed, herunder i arbejdet med publicering af domme, rundvisninger, foredrag og Kulturnatten.

3. Højesteret og rettens medarbejdere

Den 1. februar 2017 tiltrådte Thomas Rørdam som Højesterets præsident efter højesteretspræsident Poul Søggaard, der med udgangen af januar måned fratrådte på grund af alder. Poul Søggaard blev på grund af en vakant dommerstilling herefter beskikket som tilkaldedommer i et antal sager, jf. retsplejelovens § 51 e, jr. § 44, stk. 1, i perioden fra marts til juni 2017.

Den 1. august fratrådte højesteretsdommer Jytte Scharling. Samtidig tiltrådte landsdommer Kristian Korfits Nielsen i den stilling, der blev ledig efter Poul Søggaards fratreden. Jytte Scharlings stilling blev ikke genbesat på grund af den faldende sagstilgang. Højesteret består herefter af højesteretspræsidenten og 17 andre dommere. Da hvervene som formand for Procesbevillingsnævnet og for Ankeudvalget er fuldtidsstillinger, indgår der to dommerårsværk mindre end de 18 i afdelingernes arbejdsfordeling.

Oversigt over Højesterets dommere med angivelse af CV findes på www.hoejesteret.dk.

Højesteret har en normering på 12 dommerfuldmægtige, der for en periode af 2 – 4 år gør tjeneste ved Højesteret. I 2017 var der af bevillingsmæssige årsager længerevarende vakancer i denne medarbejdergruppe.

De administrative og driftsmæssige opgaver varetages med reference til præsidenten af administrationschefen med bistand af kontorlederen, kontorfunktionærer, bibliotekar, IT-medarbejder, vagtmestre, køkkenmedhjælper og studentermedhjælper.

3.1. Årsværk

Højesterets samlede forbrug af årsværk (eksklusiv barsels- og forældreorlov og andet længerevarende fravær) var i 2017 på 44,3.

Højesteretsdommerne står for de 18,56. De resterende årsværk er fordelt på 1 administrationschef, 10,25 dommerfuldmægtige, 6,54 kontorfunktionærer og 7,93 øvrigt personale.

4. Indsatsområder i 2017

Domstolsstyrelsens bestyrelse udmeldte for 2017 særlige fokusområder, og for Højesteret har især arbejdet med forberedelsen af overgangen til digital behandling af de civile retssager været relevant. Det nye digitale civilsystem implementeres i Højesteret i februar 2018, og da Højesterets funktion og arbejdsform adskiller sig fra de øvrige retters, har arbejdet med udarbejdelse af standardtekster, vejledninger og arbejdsgange været meget ressourcekrævende.

Der er i 2017 også arbejdet på at få en tidssvarende digital løsning til behandling af de administrative sager, på at digitalisere Den Særlige Klagerets sagsbehandling yderligere og på at sikre et tidssvarende indberetnings-system i Bibeskæftigelsesnævnet. Disse løsninger findes i tæt samarbejde med Domstolsstyrelsen.

I 2017 blev sidste fase af et flerårigt projekt for teknisk opgradering af 1. afdelings retssal afsluttet med etablering af kabling og udstyr til afholdelse af digitale retssager inkl. AV-udstyr. Endvidere er der etableret fast kamera i retssalen til Højesterets egen billed- og lydoptagelse med mulighed for, at Højesteret kan streamer domsafsigelser til egen hjemmeside. Løsningen tager hensyn til æstetikken i retssalen.

I 2017 blev der skabt mulighed for at omorganisere dommerfuldmægtigenes arbejde, således at alle førstvoterende dommere får referendarbistand til forberedelsen af de mundtligt voterede sager.

Sikkerhed er også et fokusområde. I 2017 var der særligt fokus på Højesterets bygningsmæssige forhold i relation til sikkerhed, og i den forbindelse er adgangsforholdene ændret og sikkerhedsforanstaltningerne opgraderet forskellige steder i bygningen. Endvidere er Højesterets beredskabsplan revideret, og nogle medarbejdere har deltaget i konflikt-håndteringskurser og førstehjælpskurser.

5. Forventninger til 2018

De seneste års ændringer i sagstilgangen til Højesteret har muliggjort, at sagsbehandlingstiden i de civile ankesager nu er tilfredsstillende. Gennemløbstiden for straffeankerne er ligeledes nedbragt, men den er endnu ikke helt tilfredsstillende. Det er vanskeligt at vurdere den fremtidige sagstilgang. Der vil bl.a. kunne være behov for, at Højesteret tager stilling til flere væsentlige spørgsmål i straffesager og i civile sager på sagsområder, der fylder meget hos navnlig byretterne.

6. Udvalgte afgørelser fra 2017

Om reglerne om vielse af to personer af samme køn er i strid med grundloven.

Sag 159/2016: Dom afsagt den 23. marts 2017

Ægteskabsloven, som hidtil kun havde omfattet ægteskab mellem to personer af forskelligt køn, blev ved en lovændring i 2012 ændret, så den også fandt anvendelse på ægteskab mellem to personer af samme køn. Der blev i forlængelse af loven bl.a. vedtaget en kongelig resolution, som fastsatte ritualer for vielse af to personer af samme køn. Spørgsmålet i sagen var, om ændringerne, for så vidt angik bemyndigelsen til, at præster i den danske folkekirke kan vie to personer af samme køn, var ugyldige som følge af bestemmelser i grundloven, en forfatningsretlig sædvane eller Den Europæiske Menneskerettighedskonventions regler om bl.a. religionsfrihed. Højesteret bemærkede, at folkekirken i henhold til grundloven hviler på et evangelisk-luthersk bekendelsesgrundlag. Kompetencen til at regulere folkekirkens forhold tilkommer lovgivningsmagten og regeringen, der har et betydeligt skøn med hensyn til, hvilke grænser det evangelisk-lutherske bekendelsesgrundlag sætter for en sådan regulering. Højesteret fandt, at der ikke var grundlag for at tilsidesætte lovgivningsmagtens og regeringens vurdering af, at den gennemførte ordning, der gav mulighed for indgåelse af ægteskab mellem to personer af samme køn ved en præst i den danske folkekirke, lå inden for det evangelisk-lutherske bekendelsesgrundlag og dermed inden for rammerne af grundloven. Højesteret fandt desuden, at der ikke forelå en retssædvane som begrænsede lovgivningsmagtens og regeringens kompetence til at regulere dele af folkekirkens forhold. Ændringerne var endelig ikke i strid med grundlovens eller Den

Europæiske Menneskerettighedskonventions bestemmelser om tros- og religionsfrihed.

Der var ikke grundlag for at gøre straffen for grov vold betinget med vilkår om samfundstjeneste. Sag 12/2017: Dom afsagt den 25. april 2017

En 19-årig mand (T) hoppede på eller sparkede flere gange til en jævnaldrende mands hoved, mens denne havde svært ved at forsvare sig, fordi han lå på jorden mellem to biler på en parkeringsplads ud for et diskotek, hvor de begge havde været gæster. T forøgede kraften på hoppene/sparkene ved at holde med armene på bilerne. Der havde ikke forinden været uoverensstemmelse mellem parterne. Forurettede fik ikke alvorlige skader som følge af volden. Voldsudøvelsen blev anset som grov vold omfattet af straffelovens § 245, stk. 1. Sagen angik strafudmålingen, og om straffen kunne gøres betinget med vilkår om samfundstjeneste. Højesteret udmålte under hensyn til sagens omstændigheder og voldens farlige karakter straffen til 3 måneders fængsel. Højesteret fastslog videre, at udgangspunktet ved grov vold er ubetinget fængsel, og at en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste alene vil kunne anvendes, hvis særlige grunde taler for det. I den konkrete sag forelå der ikke særlige grunde. Højesteret fastsatte straffen til 3 måneders ubetinget fængsel.

Andelsboligsforenings indsigelser mod renteswapaftalers gyldighed var fortabt ved passivitet, og foreningens eventuelle erstatningskrav var forældet og kunne ikke anvendes til modregning. Sag 52/2016: Dom afsagt den 4. april 2017

En andelsboligsforening havde i 2005 og 2007 indgået to renteswapaftaler med en bank til afdækning af foreningens realkreditlån. Andelsboligsforeningen modtog hver måned opgørelser over markedsværdien af begge

renteswapaftaler. Renteswapaftalernes markedsværdi blev første gang indregnet i foreningens egenkapital i årsrapporten for 2009, som blev udsendt til foreningens medlemmer den 25. marts 2010. Den 12. oktober 2011 klagede andelsboligforeningen til banken over et rentetillæg og kritiserede, at banken havde tilbudt foreningen en uprøvet, uigennemskuelig og meget usikker finansieringsløsning. Banken afviste klagen. Den 20. marts 2013 meddelte foreningens daværende advokat, at foreningen ikke anså sig bundet af swapaftalerne. Den 11. april 2013 anlagde foreningen sag mod banken. Højesteret fastslog, at andelsboligforeningen senest ved udsendelsen af 2009-årsrapporten den 25. marts 2010 havde det fornødne grundlag for at kende de omstændigheder, som kunne begrunde et muligt erstatningskrav mod banken for mangelfuld rådgivning. Da sagen først var anlagt den 11. april 2013, var foreningens eventuelle erstatningskrav forældet. Højesteret fastslog endvidere, at foreningens indsigelse om, at swapaftalerne var ugyldige, ikke var fremsat inden rimelig tid. Foreningens indsigelse var derfor bortfaldet ved passivitet. Foreningens forældede erstatningskrav kunne endvidere ikke anvendes til modregning over for banken, idet banken på tidspunktet for forældelsens indtræden ikke havde noget uopfyldt krav mod foreningen.

Afslag på indfødsret og afslag på dispensation fra sprogkravet var ikke forskelsbehandling på grund af handicap. Sag 120/2016: Dom afsagt den 9. maj 2017
A, B og C havde ansøgt om dansk indfødsret og havde anmodet om, at der blev dispenseret fra kravet om dansk kundskaber i de dagældende indfødsretscirkulærer, idet de gjorde gældende at lide af posttraumatisk belastningsreaktion (PTSD), som medførte, at det ikke var muligt for dem at lære dansk på det krævede niveau. Udlændinge- og

Integrationsministeriets indfødsretskontor og Folketingets Indfødsretsudvalg havde truffet afgørelse om, at A, B og C ikke kunne få dansk indfødsret, idet de ikke opfyldte kravet om dansk kundskaber mv. Hovedspørgsmålet i sagen var, om A, B og C herved havde været udsat for forskelsbehandling på grund af handicap i strid med Danmarks folkeretlige forpligtelser. Højesteret fastslog, at hverken A eller B havde godtgjort, at de på afgørelses-tidspunkterne som følge af PTSD eller andre lidelser var ude af stand til eller uden rimelig udsigt til at kunne opfylde sprogkravet. Højesteret fandt, at C havde godtgjort, at han på afgørelsestidspunkterne led af en langvarig funktionsnedsættelse begrundet i en psykisk lidelse. Han havde imidlertid ikke godtgjort, at han på afgørelsestidspunkterne ikke var i stand til eller ikke havde rimelig udsigt til at kunne opfylde sprogkravet. Hverken A, B eller C havde derfor været udsat for forskelsbehandling på grund af handicap. Højesteret fastslog desuden, at begrundelserne for afslagene ikke var i strid med begrundelseskravet i statsborger-retskonventionen.

Skorstensfejermester straffet med bøde, idet to af hans ansatte havde rensset skorstene uden sikkerhedsforanstaltninger mod nedstyrtning. Sag 27/2017 Dom afsagt den 22. maj 2017

To ansatte hos en skorstensfejermester havde rensset skorstene, mens de stod på rygningen af et tag med en hældning på ca. 40 grader i en højde på henholdsvis ca. 6 og ca. 7,8 meter, uden at der var truffet foranstaltninger for at hindre nedstyrtning. Højesteret fandt ikke grundlag for at tilsidesætte Arbejdstilsynets og Arbejds-miljøklagenævnets vurdering af, at der i begge tilfælde var overhængende og betydelig fare for nedstyrtning. Da den dagældende branchevejledning for skorstensfejerarbejde ikke kunne føre til en

anden vurdering, tiltrådte Højesteret, at der var sket overtrædelse af arbejdsmiljølovgivningen. Højesteret tiltrådte endvidere, at der ikke var grundlag for at fritage skorstensfejermesteren for det bødeansvar, der påhviler en arbejdsgiver efter arbejdsmiljøloven. Højesteret fandt, at skorstensfejermesteren i det første forhold havde handlet i undskyldelig misforståelse af arbejdsmiljølovgivningen, og at bøden i dette forhold skulle bortfalde. Højesteret lagde vægt på, at der havde været en langvarig tradition for, at rensning af skorstene blev udført uden at følge de sikkerhedsforskrifter, som gjaldt for andre branchers arbejde på tage, og at den dagældende branchevejledning, som Arbejdstilsynet havde henvist til i det første påbud, indeholdt fotografier, der kunne give det indtryk, at denne arbejdsmetode fortsat kunne anvendes. Skorstensfejermesteren blev herefter straffet med en bøde på 25.000 kr.

Justitsministeriets afgørelser om udlevering til strafforfølgning i Rumænien blev ophævet som værende i strid med udleveringsloven. Sag 261/2016: Kendelse afsagt den 31. maj 2017

I en sag om behandlingen af en anmodning fra de rumænske myndigheder om udlevering af T1, T2 og T3 til strafforfølgning i Rumænien på baggrund af en europæisk arrestordre havde Højesteret ved kendelse af 24. februar 2017 bestemt, at der skulle indhentes en fornyet udtalelse fra de rumænske myndigheder om de forhold, som de pågældende efter en eventuel udlevering ville blive anbragt under. Disse fornyede udtalelser var nu tilvejebragt. De rumænske myndigheder oplyste, at T1, T2 og T3 under varetægtsfængsling ville være garanteret et personligt rum på mindst 3 m² i en flerpersoners celle. Højesteret vurderede, at disse oplysninger vedrørende varetægtsfængslingsperioden ikke gav

grundlag for at fastslå, at der ville være en reel risiko for, at de pågældende under varetægtsfængslingen ville blive udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3. Justitsministeriet havde ikke betinget afgørelserne om udlevering af T1, T2 og T3 af, at de pågældende skulle overføres til Danmark med henblik på fuldbyrdelse af en eventuel fængselsstraf idømt i Rumænien. Der skulle derfor også tages stilling til, om der ville være en reel risiko for, at de pågældende under afsoning af en eventuel straf i Rumænien ville blive udsat for behandling i strid med artikel 3. For så vidt angik afsoningen af en eventuel fængselsstraf oplyste de rumænske myndigheder, at de pågældende under ordningen med lukket fængsel ville være garanteret et personligt rum på mindst 3 m². Højesteret vurderede, at der ikke var grundlag for at fastslå, at der var en reel risiko for, at T1, T2 og T3 ville blive udsat for umenneskelig eller nedværdigende behandling i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3 for så vidt angik den del af afsoningen af en eventuel fængselsstraf, der ville finde sted under ordningen med lukket fængsel. Efter oplysningerne fra de rumænske myndigheder lagde Højesteret til grund, at der var en nærliggende mulighed for, at T1, T2 og T3 ville komme til at afsone en del af en eventuel fængselsstraf under ordningen med halvåbent eller åbent fængsel, hvor de pågældende kun var garanteret et personligt rum på 2 m². På den baggrund fastslog Højesteret, at der var en reel risiko for, at afsoning i Rumænien af en eventuel fængselsstraf i en del af tiden ville komme til at ske under forhold, der ville være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3, således som Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol havde fortolket og anvendt bestemmelsen i

en dom af 20. oktober 2016. Udlevering af T1, T2 og T3 til Rumænien ville derfor være i strid med udleveringslovens § 10 h, stk. 2, og Justitsministeriets afgørelser om udlevering af de pågældende til strafforfølgning i Rumænien ophævedes derfor som værende i strid med denne bestemmelse.

Ikke kompensation til passagerer, hvis flyrejse fra København til Washington blev forsinket med 3 timer og 43 minutter. Sag 214/2016 Dom afsagt den 2. juni 2017

Den 12. september 2013 skulle flyet OY-KBM lande i Washington Dulles International Airport. På grund af uvejr over lufthavnen og lavt brændstofniveau besluttede piloten af sikkerhedsmæssige grunde at lande i Philadelphia i stedet. Dette medførte aflysning af flyafgangen med det samme fly fra Washington til København samme dag og en forsinkelse af flyets afgang fra København til Washington den følgende dag. Det følger af en EU-forordning fra 2004, at flypassagerer har krav på en nærmere angivet økonomisk kompensation, hvis en flyafgang aflyses. Flypassagerer har efter EU-Domstolens praksis også krav på kompensation efter de nævnte regler, hvis de ankommer til deres endelige bestemmelsessted tre timer eller mere efter det ankomsttidspunkt, som oprindeligt er planlagt af luftfartsselskabet. Retten til kompensation gælder efter forordningen dog ikke, hvis aflysningen skyldes usædvanlige omstændigheder, som ikke kunne have været undgået, selv om alle forholdsregler, der med rimelighed kunne træffes, faktisk var blevet truffet. Højesteret fandt, at det var usædvanlige omstændigheder, der førte til, at flyet landede i Philadelphia den 12. september 2013, og at også forsinkelsen af flyafgangen fra København til Washington den følgende dag var forårsaget af usædvanlige omstændigheder. Højesteret fandt endvidere, at flyselskabet havde godtgjort, at

forsinkelsen af flyafgangen fra København til Washington den 13. september 2013 ikke kunne være undgået, selv om alle forholdsregler, som med rimelighed kunne træffes, var blevet truffet. Højesteret frifandt herefter flyselskabet for passagerernes krav om kompensation.

To bankers interne lønudgifter afholdt i forbindelse med opkøb eller forsøg på opkøb af dele af andre banker kunne ikke fradrages som driftsomkostninger. Sag 137/2016 og 138/2016 Domme afsagt den 30. juni 2017

Sagerne angik, om Arbejdernes Landsbank og Lån & Spar Bank kunne fradrage udgifter til løn til egne medarbejdere, i det omfang de pågældende havde været beskæftiget med bankernes køb af henholdsvis fem filialer i den tidligere Roskilde Bank og aktiviteter i Gudme Raaschou Bank samt forgæves bestræbelser på køb af dele af nogle andre banker. Højesteret udtalte, at udgifter til udvidelse af en virksomhed ud over dens hidtidige rammer ikke kan fradrages som driftsomkostninger, men må anses som etablerings- eller anlægsudgifter, og at der ikke er grundlag for at antage, at lønudgifter altid skal anses som driftsomkostninger. Der skal derfor foretages en – eventuelt skønsmæssig – fordeling, hvis en medarbejder udfører både driftsopgaver og opgaver, der ikke angår virksomhedens drift, herunder hvis medarbejderen har været beskæftiget med udvidelse eller forsøg på udvidelse af virksomheden ud over dens hidtidige rammer. Højesteret tiltrådte, at begge bankers køb og forsøg på køb af dele af andre banker var udtryk for en – til dels forsøgsvis – udvidelse af deres virksomheder ud over virksomhedernes hidtidige rammer. De pågældende lønudgifter var derfor ikke fradragsberettigede driftsomkostninger. Der forelå ikke nogen fast administrativ praksis om fradragsret for lønudgifter til

medarbejdere, der har været beskæftiget med virksomhedskøb eller lignende. Skattemyndighederne var derfor ikke afskåret fra uden forudgående offentlig tilkendegivelse at nedsætte bankernes fra- drag for den del af lønudgifterne, som ikke var driftsomkostninger.

Meniskskade, som opstod i forbindelse med en løbetur, var omfattet af forsikringspoli- cernes ulykkesbegreb. Sag 137/2016 og 138/2016 Domme afsagt den 30. juni 2017

A pådrog sig i juli 2013 en meniskskade i forbindelse med en løbetur. Sagen angik, om meniskskaden var dækket af hendes private ulykkesforsikringer, hvor et ulykkestilfælde var defineret som en pludselig hændelse, der forårsager personskade. Højesteret udtalte, at definitionen af ulykkestilfælde er bred, og at den blev indført med det sigte at yde en bredere dækning end hidtil for pludseligt opståede helbredsforringelser, herunder med det sigte at dække sports- og vridskadetilfælde. Højesteret fandt, at løbeaktivitet må sidestilles med sportsaktiviteter, og at det måtte komme forsikringsselskaberne til skade, at forsikringspoliernes beskrivelse af ulykkesbegrebet var uklar. Højesteret fastslog på den baggrund, at definitionen på et ulykkestilfælde måtte anses for at omfatte den situation, hvor der pludseligt under løbeaktivitet opstår personskade. Højesteret gav A medhold i, at hun havde været udsat for et ulykkestilfælde i forsikringsbetin- gelsernes forstand.

En banks rådgivning af en andelsbolig- forening medførte ikke, at en renteswapaftale var ugyldig eller kunne ophæves, og rådgivningen medførte ikke et erstatningsansvar for banken. Sag 48/2016: Dom afsagt den 12. september 2017

Andelsboligforeningen blev stiftet i 2005 med henblik på opførelse af en række

andelsboliger. I begyndelsen af 2006 var renten steget, og andelshaverne var bekymrede for yderligere stigninger med deraf følgende stigninger i boligafgiften. På den baggrund holdt medlemmer af foreningens bestyrelse i marts 2006 et møde med Jyske Bank, hvor banken rådgav dem om mulighederne for at optage realkreditlån med variabel rente og indgå en aftale om renteswap med banken. Derved kunne foreningen sikre en fast rente i aftalens løbetid på 30 år. På en ekstraordinær generalforsamling besluttede foreningen at indgå en renteswapaftale. Efter nogle år faldt renten. Renteswappen fik derfor en negativ markedsværdi, som foreningen skulle betale til banken, hvis foreningen ville lukke renteswapaftalen før tid. Endvidere medførte rentefaldet, at foreningen skulle betale højere afdrag på sine realkreditlån. Under sagen påstod andelsboligforeningen, at bankens rådgivning havde været så mangelfuld, at aftalen skulle tilsidesættes eller ophæves, eller at banken var erstatningsansvarlig for foreningens tab som følge af renteswapaftalen. Højesteret udtalte, at bankens rådgivning skulle vurderes ud fra forholdene i 2006. Da forventningen i 2006 var, at renten ville stige, og da renteswapaftalen måtte antages at opfylde foreningens formål om at sikre sig mod rentestigninger, vurderede Højesteret, at det ikke var urimeligt eller ansvarspådragende i sig selv at tilbyde foreningen en renteswap af den pågældende type. Foreningen fremsatte desuden en række konkrete kritikpunkter mod indholdet af bankens rådgivning. Højesteret fastslog, at disse kritikpunkter hverken i sig selv eller samlet kunne føre til, at det ville være urimeligt eller i strid med redelig handle måde at gøre renteswapaftalen gældende, og aftalen kunne derfor ikke tilsidesættes. Højesteret fastslog endvidere, at kritik- punkterne heller ikke kunne begrunde, at

foreningen kunne ophæve aftalen. Højesteret fastslog endelig at kritikpunkterne heller ikke kunne medføre, at banken skulle betale erstatning til foreningen.

Rigspolitiets afgørelser om, at to hunde var omfattet af hundelovens forbudsordning og derfor skulle aflives, var ikke ugyldige. Sag 292/2016: Dom afsagt den 7. november 2017

Hundeloven indeholder et forbud mod at besidde en hund, der hører til én af 13 nærmere angivne racer, eller er en krydsning, hvori en af disse racer indgår. Sagen angik, om to hunde tilhørende A og B var af den forbudte race amerikansk staffordshire terrier (amstaff) eller indeholdt denne race. Højesteret fastslog, at der ikke var grundlag for at tilsidesætte Rigspolitiets afgørelser om, at Fyns Politi på baggrund af to politi-assistenters besigtigelse af de to hunde og en udtalelse fra en dyrlæge havde en rimelig formodning om, at hundene kunne være af racen amstaff eller en krydsning, hvori denne race indgår. Højesteret fastslog endvidere, at de fremlagte oplysninger om hundene, herunder erklæringer fra en skønsmand, ikke udgjorde tilstrækkelig dokumentation for, at hundene ikke var omfattet af forbuddet i hundeloven. Ejerne havde derfor ikke løftet den bevisbyrde, der påhviler dem efter hundeloven. Rigspolitiets afgørelser om aflivning af de to hunde var som følge heraf ikke ugyldige.

Sag 119/2017: Dom afsagt den 14. november 2017

Syrienskriger straffet med fængsel i 6 år, frakendt dansk indfødsret og udvist med indrejseforbud for bestandig.

T havde to gange, dels i 2013, dels i 2015, ladet sig hverve som "kæmper" til terrororganisationen Islamisk Stat i Syrien. Han havde desuden forsøgt at støtte

organisationen økonomisk, og han havde offentligt billiget en terrorhandling begået i Danmark. Sagen angik strafudmålingen samt spørgsmålene om frakendelse af dansk indfødsret og udvisning. Højesteret vurderede, at der ikke var tilstrækkeligt grundlag for at forhøje straffen på fængsel i 6 år. T havde dobbelt statsborgerskab, og efter en konkret proportionalitetsvurdering blev han frakendt dansk indfødsret og udvist.

Frihedsberøvelse med henblik på udvisning af rumænere, der havde etableret lejr i Ørstedsparken, var lovlig. Sagerne 167/2017, 168/2017, 169/2017 og 170/2017: Kendelser afsagt den 19. december 2017

Fire rumænske statsborgere vedtog i juni 2017 en bøde for overtrædelse af ordensbekendtgørelsen, fordi de i strid med forbuddet om at slå lejr havde indrettet sig i Ørstedsparken med madrasser, dyner, soveposer og tæpper. Udlændingestyrelsen traf samme dag afgørelse om udvisning af de fire rumænere, der var kommet til Danmark kort tid forinden. For Højesteret angik sagen lovligheden af den administrative frihedsberøvelse i medfør af udlændingeloven. Højesteret fastslog, at rumænernes adfærd udgjorde en reel, umiddelbar og tilstrækkelig alvorlig trussel, der berører en grundlæggende samfundsinteresse. Hensynet til den offentlige orden, der beskyttes efter Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 29. april 2004 (opholdsdirektivet), og den aktuelle overtrædelse sammenholdt med de kort forud begåede overtrædelser af ordensbekendtgørelsen og betlerireglerne havde ikke en tilfældig karakter med begrænset skadevirkning, men blev anset for at være udslag af en systematisk adfærd som led i rumænernes ophold i Danmark som bladsælgere og flaskesamlere. Rumænerne havde ikke tilknytning til Danmark, og

udvisning med indrejseforbud i 2 år blev herefter ikke anset for stridende mod proportionalitetsprincippet i opholdsdirektivet. Højesteret fandt endvidere, at frihedsberøvelsen var nødvendig for at sikre muligheden for udvisning, idet mindre indgribende foranstaltninger efter det oplyste om rumænernes forhold ikke var tilstrækkelige.